

Kwetsbare ouderen in de stad én daarbuiten

Mantelzorg aan ouderen wordt veelal gegeven door de partner en de kinderen. Van de circa 1,5 miljoen zelfstandig wonende 75-plussers in 2023 zijn er rond de 100.000 ouderen potentieel kwetsbaar doordat zij geen partner en/of kinderen (in de buurt) hebben. Deze groep zal naar verwachting flink in omvang gaan groeien de komende jaren. Maar waar bevinden zij zich? Oppervlakkig gezien in de stad, maar wie scherper kijkt treft de potentieel kwetsbare ouderen ook aan buiten de grote steden.

Om de spreiding van potentieel kwetsbare ouderen te bepalen wordt in dit artikel gebruik gemaakt van registerdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). We bekijken hoe groot het aandeel 75-plussers is dat alleenstaand is én geen kinderen heeft voor alle gemeenten in Nederland in 2023.

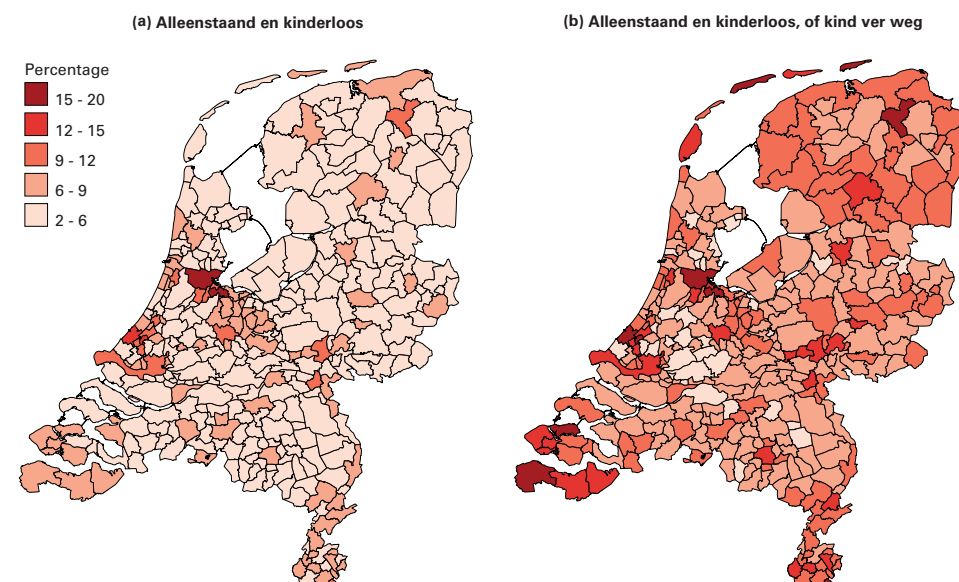
En wat blijkt? Alleenstaande ouderen (75-plus) zonder kinderen zijn vooral in de grote(re) steden te vinden (zie figuur a). Deze concentratie is waarschijnlijk te verklaren doordat een alleenstaande en kinderloze levensstijl beter verenigbaar is met het leven in de stad. Amsterdam springt eruit met 17 procent. In de meeste niet-stedelijke gemeenten ligt het aandeel tussen de 2 en 6 procent.

Mantelzorg wordt veelal verleend door kinderen binnen korte afstanden. Om daar zicht op te geven, breiden we de selectie van kwetsbare ouderen uit door ook te kijken naar 75-plussers zonder kinderen in hun nabijheid. We nemen een ruime afstand tussen de oudere in kwestie en het dichtstbijzijnde kind waarbij een grens van 50 kilometer of verder hemelsbreed wordt gehanteerd. Met deze definitie neemt het percentage potentieel kwetsbare ouderen in 2023

landelijk toe van 7 procent naar 10 procent. We zien dat grote delen van het land nu rood kleuren (zie figuur b). Grote(re) steden blijven hotspots met relatief veel potentieel kwetsbare ouderen, maar de randen van het land en veel plattelandsgebieden in meer perifere regio's komen erbij. Waarschijnlijk komt dit doordat kinderen van ouderen aan de randen van het land richting de Randstad zijn verhuisd, bijvoorbeeld voor opleiding of werk. In gemeenten in meer landelijke regio's in de buurt van de Randstad, zoals bijvoorbeeld het Groene Hart, wonen juist relatief veel ouderen die kinderen in de nabijheid hebben wonen. Mogelijk maakt dit de organisatie van mantelzorg in deze regio's makkelijker.

Het aandeel potentieel kwetsbare ouderen is dus ongelijk verdeeld over Nederland, maar het type kwetsbaarheid verschilt per gebied. In de grote steden zijn ouderen vooral kwetsbaar doordat zij vaak geen partner én geen kinderen hebben die steun zouden kunnen leveren. In meer landelijke gebieden aan de randen van het land hebben ouderen vaker een partner of kinderen. De kinderen die zij hebben wonen echter vaker ver weg, wat het lastiger maakt om (frequent) mantelzorg te geven. Het hoge

Percentage ouderen (75-plus) dat alleenstaand en kinderloos is en het percentage dat alleenstaand en kinderloos is of van wie het dichtstbijzijnde kind verder woont dan op 50 kilometer hemelsbreed per gemeente, 2023

Bron: CBS-microdata, bewerking auteurs.

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Een abonnement op DEMOS is gratis. U kunt uw aanvraag indienen via: demos@nidi.nl of via onze site: nidi.nl/nl/demos/

Bij gehele of gedeeltelijke overname van artikelen dient men een volledige bronvermelding te gebruiken. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Harry van Dalen, hoofdredacteur Peter Ekamper, (web)redacteur Nico van Nimwegen, redacteur Lin Rouvroye, redacteur Juil Spaan, redacteur Maaike van der Vleuten, redacteur Jasper Bosma, redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage (070) 356 52 00
Telefoon	demos@nidi.nl
E-mail	https://nidi.nl/demos
Internet	gratis
Abonnementen	Koninklijke Van der Most Opmaak www.up-score.nl

aandeel potentieel kwetsbare ouderen in meer perifere gemeenten is mogelijk extra problematisch gegeven het relatief beperkte voorzieningenniveau in deze gemeenten, waardoor ouderen meer op mantelzorg zijn aangewezen voor dagelijkse levensbehoeften. Het gebrek aan mantelzorg kan daar bovendien minder makkelijk worden opgevangen door de formele zorg.

Jornt Mandemakers, NIDI-KNAW/RUG,
e-mail: mandemakers@nidi.nl
Daniël van Wijk, NIDI-KNAW/RUG,
e-mail: wijk@nidi.nl

LITERATUUR:

- Das, M. (2018), Potentiële mantelzorgers wonen dikwijls ver weg. *Sociale vraagstukken*, 21 november 2018.
- Pers, M. van der, en C.H. Mulder (2013), The regional dimension of intergenerational proximity in the Netherlands. *Population, Space and Place*, 19(5), pp. 505-521.